

OP HET GRENSVLAK VAN MYTHE & GESCHIEDENIS

De mythe achterhaald, de geschiedenis gemythologiseerd

capita selecta

10 colleges (of minder, dan keuze uit onderwerpen)

door archeologe Annet van Wiechen

In deze college-reeks neem ik u mee langs het boeiende grensvlak van mythe en geschiedenis.

(I) Koning Minos hield zijn stiefzoon – een bijzonder soort stiermens, Minotaurus – gevangen in zijn labyrint ontworpen door meesterbouwer Daedalus. Dat is de kern van de mythe. (Sir) Arthur Evans meende dat hij tijdens zijn opgravingen bij Irakleion (Knossos, Kreta) vanaf 1900 het labyrintachtige paleis van Minos had terug gevonden. Hij noemde de 'nieuwe' beschaving die hij bloot legde de *Minoïsche*.

(II) Wie kent niet de mythische, tien jaar durende strijd om Troje? Troje blijkt geen mythe, de stad bestond echt! In dit college: feiten & fictie rond het roemruchte Troje.

(III) De oude en wijze koning Nestor van Pylos en de heetgebakerde Agamemnon van Mycene hadden een groot aandeel in de Griekse strijd tegen Troje. Archeologen vonden in Griekenland hun paleizen terug. Tijd voor een evaluatie van de vondsten!

(IV) Koning Midas van Phrygië kreeg van Dionysus de 'golden touch', maar na de eerste euforie blijkt deze eigenschap toch wel erg vervelende consequenties te hebben. Omdat hij zich niet voldoende rekenschap gaf van de grootsheid en muzikale talenten van Apollo, kreeg Midas ezelsoren, als we de mythe mogen geloven. Midas blijkt niet alleen mythe; een échte koning *Midas* heeft ooit geregeerd in Phrygië (nu: Turkije). In dit college bezoeken we de hoofdstad Gordion, waar Alexander de Grote eens op slimme wijze een knoop ontwarde, het *Midas*-graf en zeker ook *Midas*-stad en andere bijzondere archeologische plaatsen.

(V) De Acropolis in Athene is het symbool van Athene's rijkdom en relatie met de goden. In de 5e-eeuwse (vC) monumenten zijn mythen in schitterende reliëfs overal aanwezig. In hoeverre gebruikten de Atheners goden en mythen om hun eigen geschiedenis en heroïsche daden vast te leggen? Op het Parthenon werden zelfs gewone stervelingen in één lang fries op een tempel afgebeeld; een nouveauté in die tijd.

Remagen, reliëf kloosteringang, begin 13e eeuw © conens & van wiechen

(VI) Aan het bestaan van Alexander de Grote hoeven we niet te twijfelen, maar van zijn vliegkunst bestaat geen bewijs. Toch beeldde de middeleeuwer piloot Alexander af aan zijn

kerkportaal of in zijn kloostergang. Waarom? We gaan op onderzoek.

(VII) In Berlijn is een deel van het grootse altaar van Pergamon gereconstrueerd. Het was gewijd aan Zeus en Athena door vorst Eumenes II (r.197-160 vC). In bijna levensgrote reliëfs staat de strijd tussen goden en giganten centraal. Waarom liet Eumenes dit mythische gevecht afbeelden?

(VIII) De middeleeuwer beeldde Herodes af als man die luisterde naar duivelse influisteringen. Hij had bemoeienissen met de drie wijzen "uit het oosten" en zou verantwoordelijk zijn geweest voor de moord op de zgn. *onnozele kindertjes*, zoals in het evangelie van Matteüs verwoord. In dit college gaan we op zoek naar de historische Herodes en de vele bouwactiviteiten in zijn eigen gebied én daarbuiten.

(IX) Menig heilige meandert in het grensvlak van legende & geschiedenis. Een (wellicht) historisch mens of feit wordt door generatie op generatie doorvertellen en door geloof tot een fraai verhaal. Zo sliepen – volgens gelovigen in de christelijke en islamitische wereld - zeven jongemannen uit Ephese eeuwenlang in een grot. Eenmaal wakker geworden wilden ze brood kopen, maar toen kwamen ze erachter dat de wereld drastisch veranderd was. Kortom, het bijzondere verhaal van de Zevenslapers!

(X) Aristoteles, Cicero, Augustus en Vergilius zijn historische figuren: een 4e-eeuwse (vC) filosoof, een Romeinse redenaar (1e eeuw vC), een Romeins keizer (r.27vC-14nC) en een Latijns dichter (70-19vC). Ik kwam ze tegen in een heel andere ambiance, nl. in middeleeuwse kerken. Hoe kwamen ze daar terecht?

Zutphen, gewelfschildering Walburgiskerk, ca. 1500 © conens & van wiechen

Informatie over archeologe Annet van Wiechen, zie www.OudWeb.nl/annet

conens & van wiechen • Drs. A. van Wiechen
conensvanwiechen@planet.nl of contact@OudWeb.nl